

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Ivris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

28 de bonis Ecclesiæ temporalibus extra decimas & primitias.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

potissimum cum alia iura episcopalia a decimis præbeantur prælati, & onera ecclesiarum sint præpositorum earundem clericorum que sit unicuique expresse vel tacite renuntiare iuri in fauorem sui introducto, *si quis in conscribendo. C. de pat. & de episc. & cleric. Quare potest & hoc ius donare episcopus ecclesiis si habeat.*
 10 *can. sin. 12. q. 3. Dabantur itaque portiones antiquitus episcopis ex decimis, & mortuariis, & oblationibus. Clem. dudum. de sepult. c. cum super. de sepul. 3. quæ subit singularum ecclesiarum suarum dioceseos, ordines cõferendo, christiana conficiendo, basilicas dedicando, moniales cõserando, prædicando, & id genus alia faciendo, quæ videbis apud Speculatorem, in §. 1. de stat. monachor. & Bertachinum. tracta. de episc. 4. part. num. 40. Quodque tunc essent episcopi pauperes, nec proprii redditus ad sumum sufficerent. Quæ cessante nunc causa, & illorum proventibus auctis, portiones illis præstari solitæ, relicte sunt propriis vîsibus, & reparationi suarum ecclesiarum, cap. p. r. c. quidem canonis. & c. vno. 10. quæst. 3. Nec omnia tempora eandem habuerunt regulam, cum & p. r. c. temporibus nondum diuisa Dionysio decimis, decimæ & oblationes Christianorum solum darentur episcopis, vt eas distribuerent viduis, egenis, & egentibus clericis ex constitutione apostolorum, Clemens lib. 2. consil. Apostol. c. 29. & cap. videmus. 1. 2. quæst. 1. facit c. 2. actuum. & aliquando, vt alibi docemus, iidem episcopi & presbyteri. Ceterum istæ portiones episcopis olim datæ, non decimæ decimarum sed participatio decimarum & oblationum, veluti ea quæ a monasteriis, in quibus parochianus eligit, cap. 1. & cap. his qui. & c. in nostra. c. certis. cap. cum super. de sepul. sepulcrum, ecclesiis præbentur parochialibus, non sunt vere decimæ decimæ, sed portiones. Nouum enim est genus decimarum, vt clericis paribus, a paribus clericis, decimas exigent ex decimis, c. 2. de decim.*

De ipsa Decimatione, modo, & tempore decimandi. Cap. 26.

- 1 De quota decima, & quomodo vera decima minus potest transacione, & consuetudine.
- 2 Quomodo granum in palea solui debet.
- 3 Quo tempore solui debent personales & prædiales, & de deductio- ne, quæ sit ante solutionem decimarum.
- 4 De quantitate soluenda in decimis vtriusque, prædialibus, & personalibus, & quod de minutis non solet exigi.

ITE COMMUNI integre decima, vt dictum est, de singulis rebus debetur. Veruntamen interdum minus præstatur, nempe vel vicesima, vel alia pars ex conuentione seu transactione parochianorum, & curionis, vel eius qui exigit: illa enim transactio permittitur, vt & illa, ne de aliquibus rebus præstetur decima, vt de minutis seu aliis, c. 3. & c. veniens. de transact. cap. nuper cod. Panorm. in c. delecti. eod. in fine. Diminutio namque decimæ veræ, laicis consensu episcopi fieri proculdubio potest, si accedat & temporis intervallum, quod illud firmauerit, Innocent. & Decius, in cap. venerabilis. de confirmat. vtr. vel inutil. at remissio aliquorum decimarum non valet, nisi solo confirmante summo Pontifice, qui solus a decimis soluendis eximit, c. venerabilis, & ibi Par. de consim. vtr. vel inutil. Neque alienum a iure est, pro decimis præteritis fieri transactionem, quia debentur, & estimari possunt pecunia, cap. super cod. de transact. at de futuris, nec dubium valere quoad transigens vixerit, c. 3. & cap. veniens. de transactio. non postea, nisi auctore summo Pontifice, & nisi quædam dentur alia ecclesie in remunerationem ratione permutationis, cap. ad quæstiones. de ver. permutat. potissimum si spirituale spirituali, videlicet cum iure decimarum, permutetur, c. in super. de transact. Consideranda & consuetudo seruata in loco decimarum, & sequenda, c. aliquibus. & ibi Innocent. & c. apostolica, de decim. Ioannes Andr. in c. de decimis. in 6. c. ecclesiar. 13. q. 1. Guido Papa. singul. 456. **I**ure tamen communi decima granorum, quæ palea habent, in palea debet solui, quia palea est in fructu, Specul. in tit. de decimis. §. vno. Guido Papa. singul. 703. eaque fructibus statim collectis, c. cum homines, de decim. quia scriptum, decimas & primitias tuas non tardabis offerre. Exodi 22. **P**ersonales tamen sunt soluendæ in fine anni secundum interpretes, glof. in c. reuertimini, in verbo annus. 16. q. 1. Pan. in c. peruenit. de decim. Et si, c. 10. in fin. vt prædiales, frugibus collectis, vel consuetudo, si alia sit, sequenda, vt ait Collecta. in cap. cum homines, de decim. In personalibus tuius duco statim solui & separari. Prædiales prius soluntur, quam census prædii domino, nam & ab illo accipiuntur, cap. cum non sit. 3. de decim. & prædiales quidem

non deductis expensis cultura, vel collectionis, feminis, vel similibus, c. cum homines. c. 7. c. non est in potestate. cap. 22. cap. tua nobis. 26. de decim. personales autem admittunt quandam expensarum subductionem, cap. pastoralis officii. c. 28. eo de decim. **Q**uæ quid decimum t venerit de his, quæ transeunt sub virga patris, si alia non sit consuetudo, siue bonum, siue malum, decimarum nomine erit, Leuit. 27. canon. omnes decime. 16. q. 7. & decimum natum. In personalibus decimis valet etiam consuetudo, vt modicum pro illis soluatur: licet enim non detur integra, tamen ex dato honoratur Deus, Rebuffus in tractat. de decimis. q. 13. nu. 44. Quamquam decimæ personales hodie non sint in consuetudine secundum Abbates, Abbas, in cap. cum sint homines. in 1. col. 2. de decim. Boerius in §. 12. de consuet. præd. in consuetud. Bivirig. Sic dicunt interpretes, consuetudinem non soluendi decimas integras valere, quia dando quicquam pro decima, præceptum Dei impletur de soluendo. **J**ur. Pan. & alii in cap. in aliquibus, per illum v. x. de decim. vbi non sequitur contrariam sententiam Hostien. Sic laici potest præscribere decimas in quota, vt non soluat integram: sed vel duodecimam, vel vicesimam, vel aliam partem, c. commissum. cap. d. l. l. i. cap. cum sint. & cap. in aliquibus de decim. Sicque iura, quæ dicunt soluendas integras decimas, intelligenda sunt, de integritate solita, & non deductis impensis, d. c. commissum, de decim. Barbat. in cap. Raynaldus. col. 6. 1. de testam. vel si aiter se non habeat consuetudo, vel præscriptio, Rebuffus, in tract. de decim. quæst. 13. nu. 58. nisi curio indigeret, vel ex quota consueta vivere non posset, tunc enim perire posset integram decimam, Angel. de Clesasio, in verbo, decima. num. 1. Imo tunc & personales exigere, Hostien. in c. in aliquibus. in fin. de decimis. non enim qui feminat spiritualia, temporalia necessaria neganda sunt, vt ait D. Paulus, 1. ad Corinth. 9. Ita absolute non potest vlllo tempore, etiam cuius non existat initi memoria, nec vlllo modo præscribi ius non soluendi a laicis vllas decimas, quotæ potest, c. causam & ibi Abbas & Felin. de præscriptio. & Barbat. consil. 15. in cap. sapiens, col. 6. can. decima. 16. quæst. 1. & ita iudicatum, Guido Papa. q. 284. Hostien. in summa. de decim. Sustinetur porro consuetudines, & probatæ censentur tacite a summo Pontifice, vt decimæ relinquuntur in agro, dummodo moneatur curio antequam separentur: vt non soluat de quibusdam minutis decimæ, dummodo sit præscriptio, cuius non existat initi memoria, vide Rebuff. tract. de decimis. q. 13. nu. 50. & 51. & 53. vide Nicol. Boer. in §. 12. de consuet. prædio. in consuetud. Bivir. Cardin. de Zabarellis, consil. 146. Et in Gallia ex constitutione Philippi Augusti, anni 1304, non possunt exigi decimæ de rebus minutis, de quibus antea nunquam probantur exactæ, vt & sepe indicat, Boerius in d. §. 12. & Papa in ras. s. d. arest. 5. & in postrema parte styli par. l. m. Anfrerrii. existat consuetudo Philippi, 4. tit. de deci.

De alia specie Decimarum, quæ separabatur a bonis per laicos. Cap. 27.

DIUS Hieronymus super Ezechielem meminit de alia specie decimarum, quas vnusquisque de populo Israelis separabat, vt comederet eas, cum iret in templum in Hierusalem, & in vestibulo templi sacerdotes & Leuitas inuitaret, c. 1. de deci. can. ecclesiar. §. item cum decima. 13. q. 1. Forsan in locum istius moris successerunt conuiuia, quæ pii homines solent anniuersariorum nomine, sacerdotibus, & ecclesiasticis personis exhibere, postquam vna preces fuderunt.

De bonis ecclesie temporalibus extra decimas & primitias. Cap. 28.

- 1 Consuetus error eorum, qui adimunt Ecclesiis alia bona temporalia, quam decimas & primitias.
- 2 Historia & tempora successus, quomodo in ecclesiam pertineant bona temporalia: & de constitutionibus, quibus bona ecclesie conseruata sunt, & de bellis eorum causa.
- 3 De comite Cabillonensi capto a demone, quod ecclesiastica bona vsurpasset, & de patris rapientium bona ecclesie.
- 4 Reuicchio exemplorum rapientium bona ecclesie.
- 5 De immunitatibus rerum ecclesiasticarum, & qua onera præstent.

PLURES sunt, tamen qui pertinaciter contendunt, personas ecclesiasticas vlla bona temporalia alia possidere non debere, quam primitias & decimas. Fucum addunt, quod dum terram promissam adeptus est populus Hebræus, eaque diuisa est inter tribus,

quæ alibi recipiunt tractationem, vt ne vendi possint, *l. iubemus, 14. cum aurb sequentibus, de sacrosan. eccles. vt in emtio ne dicemus, non possint prescribi, nisi quadraginta annis, & res Romanæ vel Constantinopolitanæ ecclesiæ nisi centum annis, l. fin. & aurb quas actiones, de sacros. eccles. tit. vi. eccles. Roman. centum annor. gaudeat sp. ar. In summa privilegia ecclesiæ rata & firma esse debent, & ea violantes puniuntur, & irriti contrarij actus, l. privilegia, 12. & cõstiti. seq. Cassa. de sacros. eccles. l. si ecclesia. 15. §. privilegia, de epis. & cler.*

De Muris & Portis ciuitatis. Cap. 29.

- 1 Muri unde dicti, & oppida, & aggeres.
 - 2 Ad murorum collationem omnes teneri.
 - 3 In quorum terra muri & turres ciuitatis sunt, vsum eorum earumque habent.
 - 4 Edificare non licet priuatis contra muros vel portas ciuitatis.
 - 5 Prohibitum municipibus edificare novos muros.
- P**ostquam egimus de rebus ecclesiasticis & sacris, t̄ operæpretium est de quibusdam sanctis, id est, innolabilibus agamus, de portis scilicet & muris ciuitatum: omiſsa tractatione legatorum, qui sancti sunt habiti, & de quibus tractamus in crimine læsæ humanæ maiestatis. Varro itaque *lib. 4. de ling. Latim.* muros inuentos & dictos, vt tuto alicubi simus docet: oppidum ab ope dictum, quod munitur opis caussa vbi sint: & quod opus est ad vitam gerendam, vbi habitet turo, vel oppida, quod opere munitur mœnia, quod munitus essent. Quod exaggerabant aggeres dicti, & quod aggerem contineret muros, quod munitiendi caussa manu parabatur, quo sepiabatur oppidum, ex quo muros. Eius summa pinne ab his quas insignit milites habere in galeis solent, & in gladiatorib. Samnites. Turres a toruis, quod hæc prospiciunt ante alios: qua viam relinquebant in muro, qua in oppidum por-

tarent portas. ¶ Ad t̄ murorū instauracionem seu exstructionem, sicut & portus & aquæ ductus, cõ certam facta & peratū collatione, nulla excusatione dignitatis locū habent, instare debent. *l. ad portus, 6. de operib. publ. lib. 3. C. tit. 12.* facta tamen per æquatione facultatum, vt quisque secundum vires patrimonij contribuere cogatur, *l. omnes prouinciarum. 11. eod. tit. de ope. publ.* ¶ Si tamen priuati, in quorum terris turris vel muri noui ciuitatis construuntur opere perfecto, vsum ædificatorum habent, ea tamen lege in perpetuum seruanda, vt annis singulis ii, in quorum vsum terrula demigrauerit, proprio sumtu instauracionem eorum sibi existiment procurandam, *l. turres. 13. de operib. publ. C.* ¶ Non t̄ tamen inde quis putare debet sibi licere contra muros vel mœnia publica ædificia habere, nam si ea sint talia, ex quibus formidari possint vel incendia, vel insidias, deiici debent & prohiberi, *l. ædificia. 13. eod. de operib. publ.* ¶ Atq; inter ædes sacras seu publica ædificia & priuata, debet esse spatium quindecim pedum, *l. si cui loci. 9. & l. Memiana. 11. de ædifi. priuatis. lib. 3. C. tit. 18.* Nec libera sunt etiam murorum vel portarum refectiones municipiis, sed de operibus quæ in muris vel portis, vel in rebus publicis sunt, aut si muri extruatur, consulere principem oportet. *Modest. in l. de operib. 6. de operibus publ. 50. P. tit. 10.* quando potissimum sumtu publico ædificari debent, *l. 3. de operib. publ. in P.* Et Vlpianus ait, *muri municipiis nec reficere licere sine principis vel præsidis auctoritate, nec aliquid eis conungere vel supponere, l. sacra loca. 9. propter, de ver. diuis. lib. 1. P. tit. 8.* Transcendere muros ciuitatis ad motus scalis, aut aliunde, quam per portas ciuitatem ingredi, vel egredi, hostile & capitalè habetur, *si de ver. diuis. & vindicatum in Remo fratre Romuli, qui solum vallum ciuitatis transcendere ausus fuisset, d. l. si Lucan. in 1. Fraterno primi maduerunt sanguine muri. Et Plut. in vita Romuli, Quid in Fast.*

DE PUBLICIS REBUS HVMANI

IVRIS, ET DE REBUS VNIVERSITATIS.

LIBER III.

De his, quæ tractanda sunt in hoc libro.

Cap. 1.

- 1 Rerum publicarum diuisio.
 - 2 Rerum vniuersitatis diuisio.
- R**epositus t̄ rebus sacris & sanctis, de rebus humani iuris, & primum de publicis, dehinc quæ vniuersitatis sunt, dicendum erit, & postea de priuatis, Deo volente. Itaq; de fiscalibus, & tributis, & vectigalibus, fluminibus, visque publicis, portibus, patrimonialibus principis, & pœnalibus fiscali compendiis, de basilicis, & operibus publicis, & aliis publicis. ¶ Inter t̄ vniuersitatis autem enatrabis quæ municipi tantum sunt, & illis solum communia, vt stadia, theatra, nemora, pascua, & similia. In priuatis autem, & modos acquirendi dabimus.

De Pecuniis publicis, siue de rebus Fiscis, & de Arario. Cap. 2.

- 1 Corporis humani, & rei publicæ similitudo.
- 2 In corpore reip. sunt & nerui, qui nec plenitudine, nec inactione commelionis pati debent, si illa subsistere velint: nerui porro Pecunia publica, & Vectigalia.
- 3 Pecunia nomen ad omnes res pertinere nummo estimabiles.
- 4 Non fuisse ab initio Publica, sed Communia, & quomodo ceperint.
- 5 Ararii constitutiendi necessitas, & Vectigalium origo.
- 6 Fiscalia, & sicut unde nomen trahunt. Et in. 11.
- 7 Inter Fiscum & ararium quorundã differentia, vide in. 9. & 12.
- 8 Bona principis duplicis generis: patrimonialia, unde comites rerum priuatarum, & procuratores Cesaris.
- 10 Alia principis iure principatus & diadematis, Confiscatio sine licentia principis non fit.
- 11 Latum in seipsum in ediam prohibet. Quomodo sicut sem per soluendo eod. Ararii Fiscis & Marcupii differentia, Ararium vbi apud Romanos, & quot, & copia, & extensio eorum.
- 12 Questores qui comitabantur prouinciarum rectores militares, Threſſoriers des guerres.

- 13 Questores ararii, qui præfelli ararii, bodie generaux des finâces.
- 14 His subijunt tribuni ararii, receueurs generaux. Exactores particularares dicti, Commis. Tabellarii, Contrerolleurs.
- 15 Ordo exigenda & deferenda vectigalia pecunia in fisco, Tituli, Les mandes, nunc.
- 16 Degubus & cum quibus indicant questores prouinciarum.
- 17 Quæ arario olim Romano præfelli.

Arippa t̄ Menenius Lanatus, cum dissidia & seditionem plebis & Senatus componere studeret, plebem exandescētem apoloگو corporis humani, ad pacē adēgit, simile ei esse corpus reipublicæ accommode demonstrans, futurumque nisi in vtroque, membra inter se conuenirent, compagem corporis dissoluendam. *Dionys. Halicar. lib. 6. Histor. Linnæ. Erenim qui simul habitant, vnum corpus tantum faciunt ciuile, & vniuersitatis, l. 1. §. quibus autem permisum, quod cuiusque vniuersit. nom. lib. 3. P. tit. 4.* Sic ecclesia omnis vnum corpus & catholica seu vniuersalis congregatio, in qua multa membra, *1. ad Corin. 12. ad Ephes. 1. & 2. ad Colos. c. fundamenta, c. 17. de elect. in 6.* Vnde & corporati dici possunt, qui in communione aliqua conscripti vel admissi sunt, vt in *l. 1. de Alex. primat. lib. 11. C. tit. 28.* Er regnum vnum corpus.

¶ Ceteram t̄ in omni corpore ciuili, quemadmodum in humano, & caput & membra sunt, & quædam alia, quibus illa colligantur: veluti nerui, quibus membra singula mouentur, & munitus proprium exsequitur. Et quemadmodum illa cerebrum & capite manantes per totum corpus humanum diffunduntur, vt notant medici *Galen. lib. 7. de decret. Platon. & Hippoc. Et Hippocrates, lib. de ossium natura, lib. de arte, & alibi. roburg; & vim dant corpori, Galen. lib. 3. de administrat. anatomicis.* & contra, conuulsioibus suis valde nocent, duabus ex causis vel ex plenitudine, vel ex inanitate *Galen. ex Hippocr. lib. 1. de locis affect.* Sic etiam in corpore ciuili ex arbitrio imperantis, seu a bene disposito capite, robur in societatem subiectam permeat, & status eius fit legitimus, qui neruus disciplinae dicitur, *c. 1. de senen. ex com. lib. 5. Decret. tit. 10. c. cum inter, de consuet. lib. 1. Decret. c. 4.* Neruiq; alii, quibus iuuatur & quodammodo viuificatur, si bene valent, si plenitudine vel inanitate non patiantur conuulsiones, sunt pecuniæ publicæ, vt &